

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 8 Temmuz 2015

Komşudan “Hayır”

Yunan halkı Pazar günü büyük bir çoğunluk ile “kemer sıkma politikalarına hayır” dedi. Şimdi Yunanistan’ın Avrupa Para Birliği’nden ve hatta Avrupa Birliği’nden çıkması gündemde. Daha da ileri giderek Avrupa Birliği’nin bir “birlik” olarak geleceğinin tehlikede olduğunu öne sürmek de olası. Bunların küresel ekonomide yeni bir krizin tetikleyicisi olabileceği endişeleri de dile getirilmekte.

Öncelikle sorunun özünü vurgulayalım. Yunanistan’ın bugün içine sürüklendiği borç batağı salt teknik bir *maliye dengesizliği* sorununa indirgenemez. Sorunun özünde Avrupa kapitalizminin kendisine yeni pazarlar yaratma kaygısı altında, Yunanistan ve Avrupa’nın benzeri (görece) az gelişmiş çevre ekonomilerini “birliğin uluslararası yeni iş bölümü içerisinde” bir ithalat ve tüketim cenneti haline dönüştürmesi projesi yatıyor. Bu proje bağlamında Avrupa ekonomilerinin *maliye politikalarında birlik sağlamadan, parasal birlik yaratma çabası* ise tasarımın en büyük çelişmesini oluşturuyordu. Bütün bunlar tasarlanırken Avrupa’nın bir yandan ulusal kimlikleri ve ulusal sınırları korumaya özen gösterirken, bir yandan da bir “*ortak Avrupa kimliği*” yaratma çabasını sürdürmesi olsa olsa ülkeler düzeyinde yaşanabilecek milliyetçi karşı duruşların tepkisini azaltma çabasının ürünüydü.

Bu koşullar atında parasal birliği koruma çabalarının ürünü, bildiğimiz üzere ünlü *Maastrich Kurallarından* geçmekteydi. Üye ülkelere dikte ettirilen (rastgele) makro ekonomik hedefler, uluslararası finans sermayesinin çıkarlarına uygun olarak şekillendirilirken, bir yandan da sanki *evrensel bir ekonomik denge normu* olarak yansıtılmaktaydı. Kısaca anımsayalım.

Maastrich Anlaşması Şubat 1992’de imzalandı ve 1993 başında yürürlüğe girdi. Özetle beş ana kriterden oluşmaktaydı: (1) Üye ülkelerindeki enflasyon oranı belli bir *eşiği* aşmayacaktı. Karmaşık bir denklemlerle hesaplanan bu *eşik*, üye ülkelerin son üç yılda yaşadıkları enflasyonun, en düşük enflasyona sahip üç üye ülkenin ortalama enflasyonundan en fazla yüzde 1.5 üstünde olarak belirlenmekteydi. (Karışık, ama pratikte de yaptırım olmadığı için pek uygulanmayan bu formüle zaten Yunanistan, Bulgaristan ve Güney Kıbrıs “istisnai koşullar” uyarınca dahil edilmeyecek; bu ülkeler ilk üç yerine 4. 5. ve 6. en düşük enflasyon oranına sahip ülkelerle karşılaştırılacaktır.) (2) Ülkeler bir önceki yılda milli gelirlerine oran olarak en fazla yüzde 3 bütçe açığı verebilecek; (3) kamunun borç stoku oranı ise en fazla yüzde 60 olabilecekti. Ancak bu sınırlar da gene Avrupa sermayesinin genişleme hırsına yenik düşecek ve bir dizi “istisnai koşul” öne sürülerek, “aday ülke, maliye koşullarını yerine getirmese de son üç yılda *yeterli hızda kamu borç oranını düşürmekte* olduğunu belgelemesi durumunda” bu koşulu yerine getirmiş sayılacaktı. (4) Döviz kuru istikrarlı olacak ve son iki yılda büyük oranlı bir devalüasyon yaşanmamış olacak; ve (5) *uzun dönem* faiz oranları en düşük enflasyona sahip olan ülkelerin 10-yıllık faiz oranlarından en fazla yüzde 2 daha yüksek olacaktı.

Bu karmaşık makro ekonomik hedefler sistemi istisnalar, göz ardı etmeler ve hatta doğrudan yozlaşmış muhasebe oyunları altında sürdürüldü. Medya deyimiyle “*güvenilir bir limana*”

dönüştürülen Yunanistan ekonomisi artık küresel finans sermayesinin spekülâtif saldırılarına açık hale getirilmiştir. Yunan mali piyasalarına aktarılan finans sermayesi Yunanistan'ın borçlarını hızla yükseltirken, yaratılan büyüme balonu Yunan sanayisindeki çöküşü ve turizm, inşaat ve benzeri hizmet sektörlerindeki dengesiz büyümenin çarpık sonuçlarını gizlemektedir. Yunanistan 2009'a gelindiğinde borçları milli gelirinin yüzde 100'ünü aşmış –yani “kutsal, ama uygulanması zaten mümkün gözükmeyen” Maastrich kuralları ihlal edilmiş durumdaydı. Hemen IMF ve Avrupa İstikrar Fonu devreye sokuldu. Buralardan alınan ek kaynaklar sayesinde Yunanistan'ın başta Fransa ve Almanya bankalarına ve özel sektöre olan borçları geriletildi. Ancak bu arada Yunanistan ekonomisini düzeltmek söylemiyle bir dizi çok sert kemer sıkma politikası devreye sokuldu: memurların ve emeklilerin maaşları geriletildi, tüketim vergileri yüzde 23'e yükseltildi, kamu hizmetlerine yönelik tüm harcamalar hızla düşürüldü.

Sonuç: Yunanistan milli geliri yüzde 25 daraldı; işsizlik oranı yüzde 25'in üstüne çıktı (gençlerde yüzde 50) ve (çoğunluğu IMF ve Avrupa İstikrar Fonuna olan) borç oranı yüzde 180'e fırladı. “Neoliberal istikrar” reçetelerinin çalışmadığı ve sonucun yoksulluk, işsizlik ve daha da yüksek borçlanma olduğu herkesçe görünen bir gerçek olarak ortaya döküldü. Öyle ki bundan böyle borçların ödenebilmesi için Yunanistan'ın yılda en az yüzde 2.5 büyüyeceği varsayımı altında 2045 yılına kadar bütçesinde yüzde 4'lük bir faiz dışı fazla yaratması gerekeceği hesaplanmakta. Böylesi bir koşullandırmaya ise herhangi bir ülkenin demokratik koşullarda dayanması mümkün değil.

Yunan halkı işte bu gerçeklere Hayır dedi. Sonuçları? Şimdilik ancak tarih sahnesini izleyebiliyoruz.